

Перспективні альтернативні напрями розвитку транспортного комплексу України за видами транспорту

В статті проаналізовано стан транспортного комплексу України в сучасний період. Розглянуто роль транспорту в економіці, як регіону, так і держави в цілому, оскільки рівень розвитку транспортної системи – одна з основних ознак технологічного прогресу і цивілізованості. Визначені основні проблеми, характерні для транспортної галузі. Узагальнені тенденції розвитку транспортного комплексу України за видами транспорту.

The article analyzed the transport complex of Ukraine in the modern period. The role of transport in the economy as a region and the country as a whole, because the level of the transport system - one of the main features of technological progress and civility. The main problems specific to the transport industry generalized trends of transport complex of Ukraine by means of transportation.

Ключові слова: транспортний комплекс, види транспорту, соціально-економічні проблеми, економічний розвиток транспортних підприємств, конкурентоспроможність.

Вступ. Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, зумовлюють її спрямованість на інтеграцію у світову економічну систему. Подальший розвиток економіки України обумовлюється стратегічним визначенням пріоритетних напрямів розвитку базових галузей матеріального виробництва як на рівні регіону, так і на рівні галузі і господарства країни в цілому.

Постановка завдання. Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає застосування нових підходів в управлінській діяльності, які б в першу чергу базувалися на врахуванні інтересів споживачів та раціональному використанні ресурсів як матеріальних, так і фінансових. Ринкові умови як напрям господарювання викликають конкуренцію на ринку реалізації товарів та послуг і ставлять жорсткі вимоги до функціонування підприємств різних галузей економіки, що призводить до значних змін структури виробничого потенціалу.

Результати. В Україні склалася і загалом стійко функціонує сучасна транспортна система, яка «працює» на національну економіку і забезпечує потреби населення в транспортних послугах. Транспортна система в цілому володіє потенціалом, який спроможний забезпечити стійкий розвиток економіки і зростання благоустрою населення України на початку третього тисячоліття.

Транспортний комплекс є одним із найважливіших елементів економічної системи кожної держави. За складністю поставлених завдань, за кількістю зв'язків з усіма галузями господарства він не має аналогів на ринку. Транспортний комплекс України у разі використання його потужності в повному обсязі може бути однією із визначальних складових бюджету держави [4].

У вирішенні соціально-економічних проблем країни транспорт відіграє чималу роль. Забезпеченість території добре розвинутою транспортною системою є одним із значущих факторів концентрації населення і виробництва та є важливою перевагою для розміщення виробничих сил.

Транспорт, як важлива складова частина економіки, є невід'ємною ланкою між регіонами, галузями та підприємствами. Специфіка транспорту як сфери економіки полягає в тому, що він сам не виробляє продукції, а тільки бере участь в її створенні, забезпечуючи виробництво сировиною, матеріалами, обладнанням, і доставляє готову продукцію споживачу [5].

Транспорт – один із вирішальних факторів економічного розвитку країни. Тому виявлення проблем та прогнозування розвитку транспортної галузі є необхідною умовою для подальшого підвищення ефективності роботи транспортних підприємств.

Проблемам ефективності діяльності підприємств, а також проблемам управління економічним розвитком транспортних підприємств та реструктуризації підприємств транспортної галузі присвячено праці Л.Г. Зайончика [1], О.М. Ложачевської [2], М.Н. Бідняка [3] та ін..

Економічний розвиток промислово-господарських організацій залежить від функціонування транспортних підприємств і тому ставить до них особливі вимоги. При вирішенні питання розвитку і функціонування таких підприємств слід враховувати і регіональний аспект, оскільки функціонування транспорту кожного регіону України має свої особливості. Так, наприклад, в одних регіонах більш розвинена залізнична або автодорожня мережа; інші регіони

користуються всіма видами транспорту; у перевезенні вантажів найбільш дешевими є морський, залізничний і внутрішньо водний види транспорту, а у перевезенні пасажирів – залізничний. За даними Держкомстату найбільша кількість вантажів перевезена залізничним транспортом, а найбільша кількість пасажирів – автомобільним [6].

Більшість підприємств транспорту, як і інші промислово-господарські організації, переходять на ринкові умови роботи. У зв'язку з цим зростає конкуренція між різними видами транспорту, але кожний вид транспорту має свою «нішу» на ринку транспортних послуг.

Основними видами транспорту є: залізничний, автомобільний, авіаційний, водний. Взаємодіючи між собою, вони утворюють транспортну систему України.

Як складова частина інфраструктури суспільного виробництва, що тісно пов'язана з результатами діяльності всіх його галузей, транспортний комплекс опинився в системній економічній кризі, яка виявляється в падінні платоспроможного попиту на транспортні послуги, зростанні ціни на споживчі матеріальні ресурси та в гострій нестачі капітальних вкладень на планомірне виробництво парку рухомого складу й інших елементів виробничо-технічної бази.

Найважливіші проблеми функціонування різних видів транспорту, які потребують невідкладного вирішення, мають масштабний, складний і визначальний характер, оскільки рівень розвитку транспортної системи – одна з найважливіших ознак технологічного прогресу і цивілізованості як регіону, так і держави в цілому. Основними невирішеними проблемами, характерними для транспортної галузі, є:

- спад обсягів виробництва товарів, що зумовлював спад попиту на вантажні перевезення;
- недосконалість та нестабільність нормативно-правової бази забезпечення діяльності транспортного комплексу;
- значне й багаторазове зростання цін на транспортні послуги, що призводило до значного зниження доходів транспорту;
- низька конкурентоспроможність транспорту та транспортної інфраструктури на зовнішніх і внутрішньому ринках;
- недостатність інвестування на модернізацію рухомого складу та об'єктів транспортної інфраструктури.

Процеси реструктуризації в Україні відбуваються за всіма видами транспорту. Це пов'язано з тим, що більшість українських підприємств не завжди можуть швидко адаптуватися до сучасних умов функціонування у зовнішньому середовищі, яке, у свою чергу, досить мінливе та потребує дієвих заходів щодо пристосування підприємств.

Приклади успішного проведення реструктуризації підприємств дозволяють зробити висновок про те, що процес реструктуризації враховує галузеві особливості і потребує державної підтримки, оскільки це обумовлено стратегічним значенням галузі для національної економіки.

За допомогою статистичного аналізу можна узагальнити тенденції розвитку транспортного комплексу України за видами транспорту. Це дозволить виявити альтернативні перспективні напрями реструктуризації, які свідчать про масштабність, складність і визначальність реструктуризаційних заходів [7].

Враховуючи особливості видів транспорту нижче наведено узагальнення тенденцій розвитку транспортного комплексу України за основними видами транспорту, а саме: залізничний, автомобільний, авіаційний, водний.

Глобальні зміни в економічному устрої України, що сталися останніми роками, дозволяють підприємствам виживати в складних умовах тільки за рахунок активізації внутрішнього потенціалу та створення ефективної організаційно-економічної взаємодії між учасниками виробничого процесу. Подолання кризових умов та вихід у режим стабільного функціонування для багатьох підприємств залежить від узгодженості інтересів ринку зі способом господарювання.

Факторами, що обумовлюють проведення реструктуризації, є підготовленість та своєчасність проведення заходів щодо реструктуризації, правильний вибір напрямів реструктуризації підприємства, наявність державного законодавства щодо реструктуризації, стимулювання запланованих заходів, якісний кадровий склад підприємства.

Висновки. Розглянуті тенденції розвитку підприємств транспорту в сучасних економічних умовах, дозволяють вивести підприємство з кризового стану, запобігти ліквідації підприємства, підвищити ефективність функціонування та конкурентоспроможність підприємств галузі, що, в свою чергу забезпечить стабілізацію структурних перетворень економіки, розвиток

зовнішньоекономічної діяльності, підвищення життєвого рівня населення як на рівні регіону і на рівні галузі і господарства країни.

Література

1. Дмитриченко М.Ф. Транспортні технології в системах логістики / М.Ф. Дмитриченко, П.Р. Левковець, А.М. Ткаченко, О.С. Ігнатенко, Л.Г. Зайончик, І.М. Статник / ІНФОРМАВТОДОР. – Київ 2007.– 676 с.
2. Ложачевська О.М. Загальна методика розвитку регіонального транспортного комплексу та його інфраструктури // Тези доповідей II Міжнародної наукової конференції «Проблеми економіки транспорту» – Дніпропетровськ – 2003. с. 162-163.
3. Бідняк М.Н. Виробничі системи на транспорті: теорія і практика / М.Н. Бідняк, В.В. Біліченко // Монографія - Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. - 176 с.
4. Сидоренко І.В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку транспортно-дорожнього комплексу регіону / І.В. Сидоренко // Вісн. Черніг. держ. технол. ун-ту. Збірник – Чернігів: ЧДТУ, 2008. - № 33. – С. 236-242.
5. Яцківський Л.Ю. Загальний курс транспорту. / Л.Ю. Яцківський, Д.В. Зеркалов // К.: Арістей, 2007. – 544 с.
6. Шевченко І.В. Основні тенденції розвитку транспортного комплексу України за видами транспорту / І.В. Шевченко // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: Видавництво ІМА-прес, 2009. – С. 329-330.
7. Гутаревич Ю.Ф. Екологія та автомобільний транспорт: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. и доп. / Ю.Ф. Гутаревич, Д.В. Зеркалов, А.Г. Говорун, А.О Корпач., Л.П. Мержиєвська // К.: Арістей, 2008. – 296 с.